

نقش گزارشگری و نظارت مالی در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی

پیام نوری دوآبی، محمد صدری نیا^۲

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۴/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۸/۰۱

چکیده

گزارشگری و نظارت مالی حلقه اصلی زنجیره نظام مالی و نقطه آغاز حرکت در مسیر پیاده‌سازی توسعه اقتصادی به شمار می‌رود. این موضوع در بند نهم و نوزدهم ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مورد تأکید ویژه‌ای قرار گرفته است. نظر به اهمیت این موضوع، پژوهش حاضر به بررسی نقش حسابداری و حسابرسی در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی به عنوان مهم‌ترین مسأله حال حاضر که موجب عزت ملی و گره‌گشای فعلی هست، پرداخته است. در ابتدا موضوع را به عنوان یک الگو و سبک زندگی مطرح و سپس در جایگاه نظریه و یک مکتب اقتصادی مورد مطالعه و به تشریح آن پرداخته می‌شود؛ در نهایت نقش و جایگاه حسابداری و حسابرسی در اقتصاد مقاومتی مورد توجه قرار گرفته است. مقاله حاضر در زمره تحقیقات نظری و از نوع تحلیل محتوا است و روش جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و آرشویی با استناد به بیانات و رهنمودهای رهبر انقلاب اسلامی ایران و با هدف ارتقای سطح آگاهی از اقتصاد مقاومتی و نقش حسابداری و حسابرسی در تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی است. بررسی‌ها حاکی از آن است که تمامی ویژگی‌ها، اهداف، شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها، تنگناها و محدودیت‌های مطرح در الگوی اقتصاد مقاومتی در اقدام و عمل، در حیطه‌ی کار و فعالیت حسابداری و حسابرسی قرار می‌گیرد؛ چنانکه بدون این دو دستیابی به این مهم غیرممکن است؛ علاوه بر این یافته‌ها نشان داد که با به کارگیری حسابداری می‌توان در راستای تقویت نظام مالی کشور (بند نهم ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی) زمینه‌های لازم برای ارتقای شفاف‌سازی اقتصادی (نوزدهم ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی) را فراهم کرد.

واژه‌های کلیدی: اقتصاد، اقتصادمقاومتی، گزارشگری، حسابداری، حسابرسی، مقاومت، سبک زندگی.

طبقه‌بندی موضوعی: H50; M41; M42;

DOI: 10.22051/ijar.2018.16304.1321

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حسابداری، (نویسنده مسئول)، (payam.noori59@yahoo.com)

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، (sadrिमoh1359@gmail.com)

مقدمه

دنیای در حال تحول شرایط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی امروز جهان به گونه‌ای است که حل مشکلات و تنگناهای موجود، الگوها و راه‌حل‌های جدید و متفاوتی را می‌طلبد. جهان کنونی، موفقیت و کامیابی را از آن جوامعی می‌داند که با ایجاد بسترهای لازم، منابع جامعه را به طور کارآمد با سرمایه‌گذاری مولد به سوی ایجاد ارزش افزوده و تسریع رشد و پیشرفت اقتصادی، و افزایش ثروت جامعه، مدیریت و هدایت نمایند. یا به عبارت دیگر، بین منابع کمیاب، قابلیت‌های مدیریتی و منابع انسانی خود رابطه منطقی و معنی‌دار برقرار سازند و این مهم با ایجاد بسترهای لازم منابع انسانی خود را به دانش، اطلاعات و غیره تجهیز می‌کند تا آن‌ها با استفاده از این توانمندی ارزشمند، سایر منابع جامعه و سازمان را به سوی ایجاد ارزش و حصول رشد و توسعه، مدیریت و هدایت کنند (جی. بامول و همکاران، ۱۳۸۹). در سال‌های اخیر، تئوری اقتصاد مقاومتی به عنوان یک الگوی اقتصاد اسلامی متناسب با شرایط کشور و مأموریت‌های متمایز نظام جمهوری اسلامی ایران، توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی مطرح شده و مورد استقبال اندیشمندان و صاحب‌نظران قرار گرفته است (سلطانی و راعی عزآبادی، ۱۳۹۶). مدیریت امور فعالیت‌های اقتصادی جامعه نیاز به آگاهی، شناخت کافی، برنامه‌ریزی صحیح و دقیق دارد. انجام این مهم نیز نیازمند اطلاعات مناسب، شفاف و واقعی است؛ اطلاعاتی که به نحوی منسجم و منطقی مرتب شده باشند تا ابزار مفیدی برای شناخت ساختار اقتصادی جامعه را در اختیار گذارند.

در بند نهم و نوزدهم ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به ترتیب، بر اصلاح و تقویت نظام مالی کشور و ارتقای شفافیت اقتصادی و سالم‌سازی آن تأکید شده است. یکی از مهمترین سازوکارهای شفاف‌سازی عمومی و هموارسازی جریان اطلاعات از مسئولان به مردم، حسابداری و گزارشگری مالی است (زرگر، ۱۳۹۱). پروفیسور بال رئیس انجمن حسابداری و امور مالی عمومی خیره و استاد حسابداری و خط مشی‌های بخش دولتی دانشگاه ویکتوریا معتقد است که حسابداری خوب از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا فضای کمی را برای فساد باقی می‌گذارد. شفافیت همراه با حسابداری خوب، باعث زیر فشار قرار گرفتن دولتی برای مدیریت درست و دقیق امور مالی می‌شود (کردستانی و معنوی مقدم، ۱۳۹۵). اگرچه در این ابلاغیه به‌طور خاص اشاره‌ای به حسابداری نشده است، اما بند نهم و نوزدهم ابلاغیه به‌طور ضمنی بیان

می‌دارد حسابداری به عنوان یکی از کلیدی‌ترین زیربخش‌های نظام مالی، نقشی بی‌بدیل در دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی دارد. به نظر می‌رسد در کشورهای در حال توسعه (از جمله ایران) بدون اینکه به اهمیت واقعی حسابداری و گزارشگری و نقش آن در امر ارایه و شفاف‌سازی اطلاعات و همچنین توسعه اقتصادی توجه شود، اطلاعات و به تبع آن حسابداری را عاملی کم‌تأثیر دانسته و یا اینکه این تصور وجود دارد که حسابداری در فرآیند توسعه به تدریج و به خودی خود نظم لازم را می‌یابد در حالیکه نمی‌توان این واقعیت را کتمان کرد که حسابداری باید به عنوان عامل توسعه، بخشی از زیر بنای لازم برای رسیدن به اهداف توسعه اقتصادی تلقی شود. بنابراین با توجه به منویات مقام رهبری و تأکید بر رشد و پویایی و بهبود اقتصاد و دستیابی به اهداف اسناد بالادستی نظیر سند چشم‌انداز بیست ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و تلاش همه‌جانبه برای تحقق این مهم در کشور به عنوان راه عزت ملی و گره‌گشای فعلی، در این نوشتار سعی شده تا ضمن معرفی، به بررسی و تشریح اقتصاد مقاومتی بپردازد. شایان ذکر است که هدف این پژوهش، تمرکز بر مفاهیم اقتصاد مقاومتی و نقش و جایگاه حسابداری و حسابرسی را به عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌های گزارشگری و نظارت مالی در تحقق این مهم است (نگارندگان).

سبک و الگوی زندگی

گرایش‌ها، تمایلات، خصوصیات، رفتارها، عقاید، ارزش‌های، طرز تلقی‌ها، عادت‌ها، نگرش‌ها، سلیقه‌ها، معیارهای مصرف، اوقات فراغت، شیوه تعاملات، تحولات فرهنگی پنهان، سطح اقتصادی و نوع زندگی در کنار یکدیگر طرز زندگی کردن یا به بیان دیگر سبک زندگی را می‌سازند.

سبک زندگی تابع هدف زندگی است و در واقع این سبک زندگیست که همگرایی و واگرایی پدید می‌آورد (قاضی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲). به عبارت دیگر، این سبک زندگی با مقصود و هدفی که بسوی آن پیش می‌رویم و با نگرش‌ها، حوزه‌ها و جنبه‌های مورد توجه، تغییر می‌کند؛ و همچنین پررنگ شدن این موضوع در جوامع مختلف موجب شده تا بیشتر مردم مانند هم فکر کنند و علایق و حساسیت‌های مشترکی داشته باشند. در نتیجه موضع‌گیری، قضاوت‌ها، آداب و رسوم، عادات و شیوه‌های را تبیین می‌کند که هویت و شخصیت فرد را در اجتماع می‌سازد و واکنش‌ها را تعیین می‌کند. در واقع پرورش این الگوهای منحصر به فرد سبک زندگی

را می‌آفریند و نهایتاً به تعهد اجتماعی می‌رسد. تعهد اجتماعی باعث افزایش اعتماد اجتماعی و افزایش احساس امنیت اعضای جامعه و کاهش ناهماهنگی و در نهایت ثبات رفتاری جامعه می‌شود و لذا این مهم در شرایط و فاکتورهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه بسیار مؤثر است. اما انتخاب صحیح الگو و سبک زندگی است که توسعه همه جانبه (پیشرفت صنعتی و رسیدن به رشد اقتصادی بالا و همبستگی اجتماعی توأم با کاهش نابرابری‌ها، فقر و توزیع ناعادلانه ثروت) را به بار خواهد آورد. این مهم تابع شرایط و خصوصیات فرهنگی، سیاسی و اقتصادی هر کشور است (نگارندگان).

مفهوم شناسی «اقتصاد»

موضوع اقتصاد و به ویژه علم اقتصاد از آغاز زندگی بشر با او همراه بوده است. رفتارهای اقتصادی انسان ریشه در نیازهای او دارد. با گذشت زمان، افزایش جمعیت، محدودیت منابع و نیز با افزایش و تنوع نیازها در فرآیند تحولات جهانی و توسعه تمدن بشری، مسئله اقتصاد و تأمین معاش و نیازمندی‌های رو به تزاید انسان دائماً متحول و پیچیده‌تر می‌شود. به لحاظ اهمیت، از مسئله اقتصاد در مکاتب مختلف با دیدگاه‌های متفاوت مبنی بر جهان‌بینی‌های آن‌ها تفسیرهای متعددی شده است. در تاریخ تکامل علم اقتصاد مکاتب مختلفی از این نگرش‌ها برای تبیین رفتارهای اقتصادی بشر ظهور یافته‌اند و پس از مدتی با پیدایش دیدگاه‌ها مکاتب جدیدتر حذف یا به حاشیه رفته‌اند (اسدی، ۱۳۹۳). اولین قدم در عملیاتی نمودن یک مفهوم، شناسایی آن است. اقتصاد در فارسی به معنای میانه‌روی و متعادل بودن دخل و خرج است (سیف‌لو، ۱۳۹۲). به زبان متداول، هنر استفاده بهتر از منابع موجود است (فلوزا، ۱۳۷۰). علم اقتصاد مانند سایر علوم اجتماعی چون جامعه‌شناسی، روانشناسی، مردم‌شناسی و جغرافیا تعریف واحدی که مورد توافق اقتصاددانان باشد وجود ندارد (پورکاظمی، ۱۳۸۱)، یا در اصطلاح، تعریف عموماً پذیرفته شده‌ای در میان اقتصاددانان از آن وجود ندارد، زیرا تعاریف داده شده در درجه‌ی نخست از جامعیت لازم برخوردار نیست و در ثانی با مسلم فرض کردن موضوعات، این تعاریف به دور باطلی از تعاریف جدید کشیده می‌شود. علی‌ای حال، علم اقتصاد در پی شرح و بسط اصول، نظریه‌ها یا الگوهایی است که برخی از مهمترین عوامل تعیین‌کننده یا علل وقایع اقتصادی را از هم تفکیک می‌سازد. هدف آن شرح و بسط سیاست‌هایی است که اتخاذ آن‌ها احتمالاً مانع از

بروز مسایلی چون بیکاری، تورم و اتلاف در اقتصاد می‌شود و یا موجب اصلاح آن‌ها می‌گردد (سالواتوره و ادیولیو، ۱۳۸۴).

دانش اقتصاد در آیینی اندیشه همچون «بت عیار» هر لحظه به شکلی جلوه‌گری می‌کند. گاه به فروتنی قالب «خرد» می‌پذیرد و زمانی به سروری در مسند «کلان» می‌نشیند و جایی پیرایه‌ی دیگر بر خود می‌بندد و در گستره‌ی وسیع «رشد» و «توسعه» به خودنمایی می‌پردازد. در این مسیر سخن بر سر دگرگونی‌های ساختاری است (فلوزا، ۱۳۷۰). اقتصاد خرد و اقتصاد کلان، اقتصاد سرمایه‌داری (کاپیتالیستی) و اقتصاد سوسیالیستی (کمونیستی)، اقتصاد اثباتی و اقتصاد هنجاری، اقتصاد نظری و اقتصاد کاربردی، اقتصاد جریان رایج (ارتدوکس) و اقتصاد دیگر اندیش (هترودوکس)، اقتصاد باز و اقتصاد بسته، اقتصاد توسعه و اقتصاد بین‌الملل، اقتصاد انرژی، اقتصاد ورزش، اقتصاد هنر، اقتصاد کشاورزی، اقتصاد صنعتی، اقتصاد بهداشت، اقتصاد اطلاعات و... تنها بخشی از این تنوع و گستردگی شاخه‌ها و طبقه‌بندی‌های علم اقتصاد است (سیفلو، ۱۳۹۲).

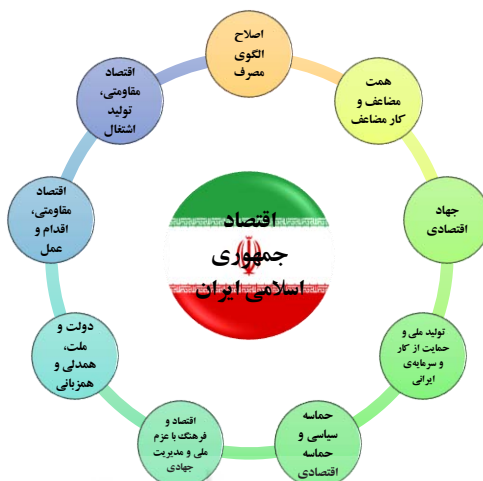
مفهوم شناسی «اقتصاد مقاومتی»

با ظهور و گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی و با پشت سر نهادن فراز و فرودهای متعدد در رویارویی با جبهه باطل و عدم پیروزی استکبار در زمینه‌های نظامی، تهاجمات دشمن به عرصه‌های دیگر کشیده شد. چنانکه عرصه‌ی نبرد به شیوه و سبک زندگی و الگوی عملی اداره‌ی جامعه کشیده شده است و مبانی، اندیشه‌ها و ارزش‌ها را هدف قرار داده است. این حملات و تهاجمات سال‌هاست با توجه به نقش و اهمیت اقتصاد و سیطره این مهم در زندگی و معیشت آحاد جامعه، حوزه‌های اقتصادی را هدف قرار داده است و همین امر مطرح نظر دشمنان قرار گرفته تا امروز مسایل اقتصادی را به اساسی‌ترین مانع دشمن پیش روی انقلاب اسلامی تبدیل نموده است. فلذا فضای اقتصادی ایران و شرایط ویژه حاکم بر آن خلأیت، نوآوری، ایده‌پردازی، مدل و الگوسازی را از سوی صاحب‌نظران برای برطرف کردن چالش‌های اقتصادی را ضروری می‌سازد. بنابراین و با عنایت به این که انقلاب اسلامی با تکیه بر پشتوانه‌ی مستحکم نظام اندیشه‌ای اسلام ناب و عمل به‌هنگام با مدد از روحیه مقاومت و با توجه به مقتضیات زمان، توانسته تجربیات موفق را در حوزه‌های مختلف اجتماعی به منصفه ظهور برساند. و حال با طرح الگو و نظریه «اقتصاد مقاومتی» راهکار غلبه بر مشکلات را ارائه نموده است (عبدالمالکی، ۱۳۹۴).

در هیچ یک از مکتوبات و نظریه‌های متداول اقتصادی غرب، الگو و پیشینه نظری و عملی مشخصی درباره‌ی اقتصاد مقاومتی نمی‌توان یافت که در آن نسخه شفابخشی ارائه شده باشد؛ شاید تحقیقات محرمانه‌ای در این زمینه انجام شده باشد، اما در ترافیک نظریه‌های اقتصادی، قحطی اقتصاد مقاومتی به چشم می‌خورد (میلانی، ۱۳۹۴). البته سبک زندگی برای تحقق شیوه زندگی اسلامی در جامعه‌ای با شرایط متفاوت از اصول این الگوی زندگی و همچنین برای تغییر اوضاع فرهنگی و اقتصادی، لازم و بلکه ضروری به نظر می‌رسد. به عبارت دقیق‌تر با اقتصاد سرمایه‌داری، سبک زندگی، اسلامی نمی‌شود. بنابراین برای تحقق سبک زندگی اسلامی باید به مکتب اقتصاد اسلام رجوع کرد (کلماتین و همکاران، ۱۳۹۲)، زیرا اقتصاد سرمایه‌داری که ثمره نامیون لیبرالیسم است، در ایران به تقلید از غرب، به عنوان علم اقتصاد پذیرفته شد و بدون توجه به بنیان‌های فکری و نظام انگیزشی حاکم بر آن به سرعت فرامین آن به اجرا درآمد که ثمره آن تغییرات در فرهنگ و سبک زندگی و اخلاقیات جامعه به سوی سبک زندگی و فرهنگ غربی بوده است. چنین فرهنگی که بر مبنای سود محوری و نفع شخصی پایه‌ریزی شده است، مانع مهمی در تحقیق اهداف اقتصاد مقاومتی است (سرخه‌دهی، ۱۳۹۲).

سال‌هاست که رهبر معظم انقلاب دام ظلّه، با نگاه وسیع و جهان‌شمول خود به منظور ترسیم نقشه‌ی راه کشور برای یک یا چند سال آینده، شعاری را به عنوان شعار سال انتخاب می‌نمایند و انتظار می‌رود مسئولین و مردم همه تلاش خود را در جهت تحقق آن بکار گیرند. این نام‌گذاری با توجه به مسایل راهبردی کشور در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و دغدغه‌های معظم له برای رفع موانع پیشرفت سریع کشور، انجام می‌شود. طی سال‌های اخیر محوریت نام‌گذاری، مسایل اقتصادی است و علت این گرایش، نحوه‌ی تقابلی است که دشمنان این مرز و بوم اتخاذ کرده‌اند. شعارهای سال‌های اخیر حلقه‌هایی برای ایجاد منظومه‌ی کامل در زمینه‌ی مسایل اقتصادی است؛ اصلاح الگوی مصرف (سال ۱۳۸۸)، مسئله‌ی همت مضاعف و کار مضاعف (سال ۱۳۸۹)، مسئله‌ی جهاد اقتصادی (سال ۱۳۹۰)، مسئله‌ی تولید ملی و حمایت از کار سرمایه‌ی ایرانی (سال ۱۳۹۱)، مسئله‌ی حماسه‌ی سیاسی و حماسه اقتصادی (سال ۱۳۹۲)، مسئله‌ی اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی (سال ۱۳۹۳)، دولت و ملت - همدلی و همزبانی (سال ۱۳۹۴)، اقتصادی مقاومتی، اقدام و عمل (۱۳۹۵) و امسال اقتصاد مقاومتی، تولید

و اشتغال. این‌ها را معظم له به عنوان شعارهای زودگذر مطرح نکرده‌اند؛ این‌ها موضوعاتی است که می‌تواند حرکت عمومی کشور را در زمینه‌ی اقتصاد ساماندهی کند و کشور را پیش ببرد.

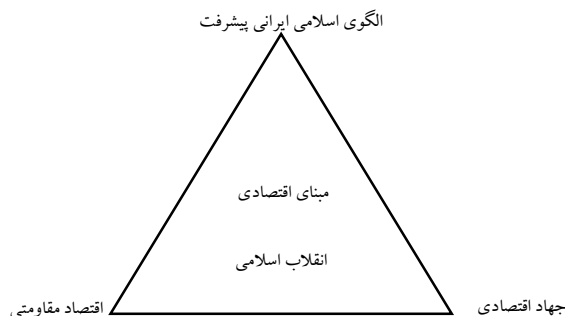
شکل (۱): منظومه‌ای از شعارهای هر ساله مقام معظم رهبری

شرایط اقتصاد ناشی از تحریم‌های فرامرزی اقتصادی و محدودیت‌های ارتباطات خارجی، باعث شد که رهبر انقلاب اسلامی ادبیات و عرصه جدیدی را برای استمرار و اقتدار ملی اقتصادی کشور ترسیم کنند. این عرصه که با ظهور مفهومی به نام «اقتصاد مقاومتی» تجلی یافته را نخستین بار مقام معظم رهبری در شهریور سال ۱۳۸۹ در دیدار با کارآفرینان مطرح کردند. از آن تاریخ تاکنون معظم له در دیدارهای گوناگون با هیأت دولت، دانشجویان، پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش بنیان و... درباره اقتصاد مقاومتی سخن گفته‌اند و مسئولیت هر یک از اقشار را گوشزد کرده‌اند. مطرح کردن مسئله‌ی اقتصاد مقاومتی توسط مقام معظم رهبری که با هدف عینیت بخشیدن به الگوی الهام بخش نظام اقتصادی اسلام صورت گرفته است، که اقتصاد ملی را بر اساس شرایط موجود تدوین کرده و نوعی انعطاف‌پذیری و اقتدار هم‌زمان را برای این حوزه فراهم می‌آورد و به دنبال ایجاد زمینه و فرصت مناسب برای ایفای نقش مردم و فعالین اقتصادی در شکوفا کردن اقتصاد کشور است (نگارندگان).

به لحاظ نظری اقتصاد مقاومتی با نظریه فنریت اقتصادی همخوانی و مطابقت دارد. پربینگرز فنریت اقتصادی را چنین تعریف می‌کند. توانایی یک سیستم که بتواند شوک‌های بازار یا محیط

را بدون از دست دادن توانایی و ظرفیت‌ها برای تخصیص کارآمد منابع حفظ کند و بتواند به تخصیص مجدد منابع پردازد و تغییرهای ساختاری را ایجاد کند، در عین حال که بنیاد و عملکرد خود را حفظ کند. در این نگرش تطبیق یافتن ساختاری و نهادی با بحران‌ها و شوک‌های بیرونی بسیار مهم است و برخی از اقتصاددانان این فرایند را جهندگی تکاملی و در تعاریف مدرن‌تر مفهوم مقاومت نیز در کنار ارتقا یک سیستم اقتصادی، بدان اضافه شده است. بدین مفهوم که یک اقتصاد بتواند نسبت به شوک‌ها و بحران‌های داخلی و خارجی مقاومت و عملکرد خود را نیز حفظ کند. در واقع فرایند فنریت اقتصادی از چند عنصر اصلی تشکیل شده است: آسیب‌پذیری، مقاومت، توانمندی و تطبیق‌پذیری، بازپروری و قدرت تغییر. (رنجبر اردکانی، ۱۳۹۶).

بنیان اقتصاد مقاومتی به تحکیم و مقاوم‌سازی نظام اقتصادی کشور با هدف تعالی اقتصاد ملی گره خورده است. پذیرش و باور اقتصاد مقاومتی نه به عنوان یک شعار، بلکه به عنوان آغاز حرکتی بلندمدت برای تقویت بنیان‌های اقتصادی و اجتماعی کشور بسیار مهم است. گفتمان‌سازی، تبدیل کردن موضوع اقتصاد مقاومتی به مطالبه‌ی اجتماعی و نهادینه کردن آن در لایه‌های مختلف تصمیم‌گیری کشور یکی از راهکارهایی است که همواره مورد توجه بوده و ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نیز در همین راستا صورت گرفته است (صلح میرزایی، ۱۳۹۳). ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی بر اساس بند (۱) اصل صد و دهم قانون اساسی توسط رهبر انقلاب، راهبرد حرکت صحیح اقتصاد کشور در دهه‌ی پیشرفت و عدالت را ترسیم می‌کند. ایشان هدف از ابلاغ این سیاست‌ها را تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله معرفی کرده‌اند و رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیشرو و برون‌گرا را این سیاست‌ها مدنظر دارند. اقتصاد مقاومتی مفهومی است که در پی مقاوم‌سازی، بحران‌زدایی و ترمیم ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی مطرح می‌شود که قطعاً باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریت‌های عقلایی و مدبرانه، پیش شرط چنین موضوعی است (فرزندی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۴).

شکل (۲): سه گانه مفهومی اقتصاد در اندیشه‌های مقام معظم رهبری (عبدالمالکی، ۱۳۹۴)

اقتصاد مقاومتی الگویی از نظام اقتصادی اسلام است که متناسب با شرایطی می‌باشد که کشور اسلامی با دشمنانی با قدرت اقتصادی قوی‌تر مواجه است. در این شرایط دو متغیر اساسی رخ می‌دهد: یکی آنکه در منظومه اهداف، استقلال اقتصادی اولویت می‌یابد و به تناسب آن راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌ها تغییر می‌کند؛ دوم اینکه جهاد اقتصادی به عنوان یک واجب شرعی بر رفتارها و روابط دولت و مردم حاکم می‌شود (میرمعزی، ۱۳۹۵). جایگاه اقتصاد مقاومتی به عنوان یک نظام اقتصادی، کاملاً متفاوت از یک حوزه‌ی کاربردی یا یک راهبرد اقتصادی خاص یا حتی یک مکتب اقتصادی است. بنابر تعریف برخی اقتصاددانان از اقتصاد مقاومتی، این نوع اقتصاد معمولاً در رویارویی و تقابل با اقتصاد وابسته و مصرف‌کننده یک کشور قرار می‌گیرد و یک نظام اقتصادی بسته نیست، بلکه یک نظام اقتصادی پویایی است و در مقابل اهداف اقتصادی سلطه، ایستادگی نموده و سعی در تغییر ساختارهای اقتصادی موجود و بومی‌سازی آن بر اساس جهان‌بینی و اهداف دارد که باید برای دفع موانع پیشرفت از آن بهره برد. اقتصاد مقاومتی چشم‌اندازی کلان در جریان اقتصاد اسلامی است و اقدامی بلندمدت را در راستای این چشم‌انداز شامل می‌شود.

اقتصاد مقاومتی، الگوی علمی متناسب با نیازهای کشور، متکی به امکانات کشور (درون‌زا)، متعادل با اقتصادهای جهانی (برون‌گرا)، اقتصاد مردمی (مردم‌بنیاد)، اقتصاد برپایه‌ی دانش (دانش‌بنیان)، مبتنی بر تولید ثروت و افزایش ثروت ملی (عدالت محور) و همیشه بارور است.^۳ اقتصاد مقاومتی دارای انواعی همچون اقتصاد موازی، اقتصاد ترمیمی، اقتصاد دفاعی، اقتصاد الگو و

^۳ بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، نوروز ۱۳۹۳

اقتصاد کارآفرین و تحقیق و توسعه است. محور اساسی و مهم اقتصاد مقاومتی نیز شامل حمایت از تولید ملی، سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی، توجه به نخبگان و استفاده از فناوری نوین می‌شود (فرزندی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۴). در اقتصاد مقاومتی نگاهی واقع‌گرا (و نه خوش‌بینی افراطی الگوهای نئوکلاسیکی) به جهان خارج وجود دارد و فرض نمی‌کند که کشور می‌تواند کلیه نیازهای خود مانند فناوری‌های پیشرفته را از سایر کشورها تهیه کند. از سوی دیگر کشور با بیان صحیح مواضع حق‌طلبانه‌اش در سطح بین‌المللی خود را از امکان ارتباطات سالم با جهان خارج محروم نمی‌سازد و احتیاجی به در پیش گرفتن سیاست پرهزینه خوداتکایی در همه زمینه‌ها ندارد. در این راستا کشور به شکل کارآمد به متنوع‌سازی کلیه سرمایه‌های خود (اعم از انسانی، فیزیکی و اجتماعی) دست می‌زند تا آثار منفی حرکات خصمانه دشمنان را به حداقل برساند (تاری و همکاران، ۱۳۹۱).

علائم گوناگونی وجود دارد که ضرورت پرداختن به موضوع اقتصاد مقاومتی را نشان می‌دهند. برخی از این الزامات عبارتند از: مردمی کردن اقتصاد؛ کاهش وابستگی به نفت؛ تقویت صنایع دانش بنیان؛ مدیریت مصرف؛ استفاده از تولید داخلی؛ سهمیه‌بندی؛ هدفمند کردن یارانه‌ها؛ استفاده حداکثری از زمان و منابع و امکانات؛ پرهیز از تصمیمات خلق‌الساعه؛ حفظ وحدت و همبستگی (صلح میرزایی، ۱۳۹۳)؛ روند افزایش هزینه‌های آشکار و پنهان دولت؛ ناتوانی در اخذ مالیات در درآمد؛ روند افزایش واردات متکی به دلارهای نفتی در اغلب زمینه‌ها اعم از سرمایه‌ای، مصرفی و واسطه‌ای؛ وجود شکاف بین دانشگاه و صنعت؛ روند مهاجرت نخبگان به دلیل فقدان زمینه‌ی کسب و کار دانش بنیان در کشور؛ ناتوانی نهادهای میانجی در تبدیل نیازهای جامعه به کسب و کارهای دانش بنیان؛ نبود توازن بین هزینه‌ها و درآمدهای شهرداری‌ها و ناتوانی در اخذ عوارض؛ افزایش میزان اتلاف انرژی و ضایعات مواد غذایی به ویژه نان و آب؛ تخریب منابع زیست‌محیطی و افزایش چشمگیر آلاینده‌ها؛ تورم متأثر از رشد نقدینگی سرگردان در جامعه؛ رقابت ناپذیری برندهای ملی؛ وابستگی بودجه‌ی دولتی به درآمدهای نفتی (سندرم اقتصاد ایران)؛ عقب‌ماندگی پروژه‌های نفتی و گازی؛ نبود پیمانکاران توانمند داخلی؛ روند افزایشی انتظارات اقتصادی و اجتماعی مردم از دولت بدون پذیرش هزینه؛ نرخ کم بهره‌وری نیروی کار و کیفیت نسبتاً کم محصولات داخلی (فرزندی اردکانی، ۱۳۹۴)؛ فساد اقتصادی و اداری؛ عدم شایسته‌سالاری علمی؛ ضعف نظام بانکداری، پولی و

ارزی کشور؛ بوروکراسی عریض و طویل دولتی؛ فضای کسب و کار و بیکاری تحصیل کرده‌ها؛ قاچاق کالا به داخل و خارج؛ عدم نظارت دقیق؛ ضعف حمل و نقل ریلی به عنوان زیربنای توسعه اقتصادی؛ عدم توجه به سرمایه‌های اجتماعی و سرمایه‌های نمادین (عربی، ۱۳۹۲) و....

الزامات اقتصاد مقاومتی نشان می‌دهد که، اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی مجزا و یک مدل اقتصادی کلاسیک نیست، بلکه جریانی مهندسی شده از تولید، درآمد ملی و مصرف ملی است که باعث تعادل در بازارهای اقتصاد کلان می‌گردد و با استفاده از ظرفیت‌های تشویقی و برانگیختگی‌های ملی و دینی در صدد است ضریب نفوذ خود را تا پایین‌ترین لایه‌های اقتصاد خرد و بنگاه‌های کوچک اقتصادی و خانوارها، گسترش دهد. اقتصاد مقاومتی الگویی است که در صدد است با محوریت توسعه منابع انسانی، انضباط و قانونمندی رشد و پایداری اقتصادی را برقرار سازد زیرا محوریت منابع مادی نتایج مایوس‌کننده‌ای نظیر بحران در نظام تصمیم‌گیری، بحران در سازمان و انضباط و دیگر مسایل اقتصادی و اجتماعی به تبع این بحران‌ها را در پی دارد. اقتصاد مقاومتی یعنی عمیق‌تر، منسجم‌تر و علمی‌تر شدن تدبیرها، تا اولاً نابسامانی‌ها اگر کاهش نیابند لاقلاً گسترش پیدا نکنند و سپس با وقوف کامل بر توانمندی‌ها و داشته‌ها و سازماندهی صحیح، حرکت به سمت قله‌ها تسریع گردد (خلیلی، ۱۳۹۱). بنابراین، حوزه فعالیت اقتصاد مقاومتی را می‌توان به دو بخش کلی داخلی و خارجی تقسیم‌بندی نمود، زیرا هر قدر که اقتصاد ایران در برابر تحریم‌ها نیاز به مقاومت دارد، در داخل نیز در مقابل مفسدان اقتصادی و سیاسی و رانت‌خواران نیاز به اصلاح امور اقتصادی - سیاسی دارد (عربی، ۱۳۹۲). در واقع، اقتصاد مقاومتی اکثر ابعاد اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را در بر می‌گیرد، همچنین کاهش وابستگی‌ها، تاکید بر مزیت‌های تولید داخلی و تلاش بر خوداتکایی هدف اساسی و ایجاد امنیت و ثبات در اقتصاد و عدم تزلزل در برابر شوک‌های خارجی اقتصادی یا همان استقلال اقتصادی از شاخصه‌های بارز اقتصاد مقاومتی است، که توجه به آن‌ها شرط تحقق و عملی شدن آن نیز به شمار می‌آید. در مقابل اقتصاد غربی، اقتصاد مقاومتی مطرح گشته که مبتنی بر اقتصاد اسلامی و خاستگاه (قلب انسان‌ها) و اهداف (استقلال اقتصادی، رفاه عمومی، پیشرفت) آن است. به طور کلی اهداف اقتصاد مقاومتی نیز در همین سه هدف خلاصه می‌شوند.

اهداف، ارکان، استراتژی‌ها و ویژگی‌های «اقتصاد مقاومتی»

راهبردهای مهم اقتصاد مقاومتی همان استراتژی‌های کلی تحقق اهداف و روح کلی فرآیندهای اقتصادی از ورود نهاده‌ها تا برنامه‌ریزی و تحصیل نتایج و کسب اهداف بلندمدت هستند. این استراتژی‌ها، در حقیقت دکترین‌های اقتصاد مقاومتی هستند که بر مبنای آن‌ها، برنامه‌ریزی اقتصادی صورت می‌گیرد (فیض‌پور و رضایی، ۱۳۹۲). برخی از اهداف، ارکان، استراتژی‌ها و ویژگی‌ها عبارت‌اند از: ۱) مقاوم‌سازی و محکم‌سازی پایه‌های اقتصاد کشور (اقتصاد قوی و پایدار و پویا)؛ ۲) سیاست‌زده نبودن اقتصاد (استقلال سیاسی)؛ ۳) اقتدار بین‌المللی و بقای کشور (خود اتکایی)؛ ۴) مرجعیت بین‌المللی (عزت و بزرگی)؛ ۵) اثبات کارآمدی نظام اقتصادی کشور بین نظام‌های اقتصادی دنیا (مزیت تولید داخلی)؛ ۶) تحقق و اعتلای عزت اسلامی؛ ۷) تکیه بر منابع انسانی و مالی و مادی داخلی (استفاده حداکثری از زمان، منابع انسانی و مالی) و امکانات؛ ۸) عدالت اجتماعی (توزیع عادلانه منابع کشور)؛ ۹) برون رفت از چرخه‌ی معیوب خام‌فروشی و ایجاد چرخه‌های ارزش‌افزا در اقتصاد؛ ۱۰) تبدیل وابستگی‌های تهدیدزا به مبادلات متقارن و وابستگی‌های دو سویه‌ی مزیت‌آفرین؛ ۱۱) ترویج فرهنگ کار و تلاش به عنوان یک فریضه (فرهنگ‌سازی)؛ ۱۲) حاکمیت روحیه مولد بودن (توسعه و حمایت از کارآفرینی)؛ ۱۳) مشارکت اقتصادی مردم (مردمی کردن اقتصاد و ارتقاء ارتباطات مردمی)؛ ۱۴) توجه به اقتصاد دانش‌بنیان (تقویت صنایع دانش‌بنیان)؛ ۱۵) تولید ملی و وجدان کار (استفاده از تولید داخلی)؛ ۱۶) وجدان مصرفی و مدیریت مصرفی (مدیریت مصرف)؛ ۱۷) پرهیز مسئولان از تجمل‌گرایی و رفاه‌طلبی (پرهیز از اسراف)؛ ۱۸) ایجاد هم‌پیوندی و مزیت‌های مبادلاتی پایدار با کشورهایی که زیر نفوذ مستقیم دشمن نیستند؛ ۱۹) توان‌افزایی محرومان و اقشار ناتوان از طریق کارآمدسازی نظام تأمین اجتماعی و حداکثرسازی مشارکت مراکز خیریه‌ی مردمی؛ ۲۰) افزایش ظرفیت مالیاتی کشور و قطع وابستگی بودجه‌ی عمومی دولت به نفت؛ ۲۱) هم‌تکاملی صنایع راهبردی و اقتصادی‌سازی برنامه‌های توسعه‌ی فناوری؛ ۲۲) کاهش وابستگی به نفت؛ ۲۳) پرهیز از تصمیمات و مصوبات عجولانه و خلق‌الساعه؛ ۲۴) حفظ وحدت و همبستگی؛ ۲۵) تقویت و مدیریت نظام پولی و بانکی کشور؛ ۲۶) پیشگیری از فساد اداری و اقتصادی و برخورد با متخلفان؛ ۲۷) رفع مشکلات اداری و اجرایی؛ ۲۸) حمایت از سرمایه‌گذاران (داخلی و خارجی)؛ و غیره. با این وجود، داشتن علم و آگاهی به هدایت با در اختیار داشتن اطلاعات مناسب، شفاف و کافی، لازمه‌ی راهبردها و استراتژی‌های مهم اقتصادی

است. در حقیقت اطلاعات تأمین‌کننده‌ی فرآیند راهبردها و استراتژی‌های توسعه و پیشرفت اقتصادی است (نگارندگان).

گزارشگری و نظارت مالی و نقش آن در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی

توسعه و پیشرفت در همه‌ی زمینه‌ها برای اکثر کشورهای جهان یک مسئله اصلی است، حال آن که توسعه و پیشرفت هیچ کشوری بدون داشتن اطلاعات و علم به توانایی‌ها و ضعف‌های آن کشور میسر نمی‌باشد. اطلاعات در مفهوم عبارت است از جریان‌هایی که مجموعه‌ی دانایی‌های را تغییر می‌دهد. این تغییر زمانی رخ می‌دهد که مطلبی به مجموعه‌ی دانایی‌ها افزوده شود یا تجدید ساختاری در دانایی‌ها به وجود آید. صحت اطلاعات، نوع اطلاعات، شکل اطلاعات، محتوای اطلاعات، مربوط بودن اطلاعات، به هنگام بودن (به موقع بودن) اطلاعات، قابل فهم (درک) بودن اطلاعات، قابل مقایسه بودن، قابل تأیید بودن اطلاعات، کامل بودن اطلاعات، وسعت اطلاعات، مبدأ اطلاعات، افق زمانی اطلاعات، تناوب یا تکرار اطلاعات (ثبات رویه)، یکنواختی اطلاعات، شفافیت اطلاعات، کامل بودن اطلاعات، اهمیت اطلاعات، مفید (سودمند) بودن اطلاعات، جانبداری اطلاعات، اعتبار اطلاعات، فزونی منافع بر مخارج اطلاعات و غیره از جمله ویژگی‌های خاص اطلاعات است که بسته به شرایط، ضوابط و محدودیت‌ها تعیین می‌گردند (نگارندگان).

اطلاعات، لازمه تصمیم‌گیری است. نقش اطلاعات در تصمیم‌گیری‌ها، آنچنان روشن و بدیهی است که می‌توان گفت در دنیای امروز، شروع و ادامه هرگونه فعالیت و عملی، بدون داشتن اطلاعات کافی و جامع در مورد موضوع مورد نظر، غیرممکن است و کسانی در عصر حاضر موفق هستند، که به اطلاعات بیشتری دسترسی داشته باشند. اطلاعات در صورتی سودمند است که منجر به تغییر در باورها و کنش‌های شود و علاوه بر آن بتوان درجه سودمندی اطلاعات را بر اساس میزان تغییرات پس از انتشار اطلاعات را اندازه‌گیری نمود (صفایی، ۱۳۹۰). یکی از مهمترین راه‌های ارائه اطلاعات تهیه‌ی گزارش اطلاعات است. اطلاعاتی که باید به استفاده‌کنندگان ارائه شود بسیار متنوع هستند، اما بخش مهمی از آن را اطلاعات مالی تشکیل می‌دهد، زیرا با توجه به پویایی دنیای کنونی و تغییر و تحولات سریعی که در ابداعات و اختراعات صورت می‌گیرد، کشورهای می‌تواند به اقتصاد سالم متکی باشد که پشتوانه آن بخش مالی گسترده به همراه بازار سرمایه کارا باشد. اهمیت اطلاعات مالی ایجاب می‌کند این اطلاعات

بر پایه ضوابط معتبری تهیه شود که توسط مراجع ذیربط تدوین شده است. این اطلاعات در گزارش‌های مالی است که محصول نهایی حسابداری و حسابرسی است (نگارندگان). در سیستم اقتصادی امروز دنیا، تهیه و گزارش اطلاعات درست مالی و سایر اطلاعات اقتصادی به مراکز تصمیم‌گیری دارای اهمیت بسیاری است. حسابداری به عنوان بخشی از نظام اطلاعاتی، نقش بارزی را در تصمیم‌گیری‌های مربوط به توسعه اقتصادی ایفا می‌کند. بنابراین کارهای موفقیت‌آمیز برنامه‌های توسعه به اطلاعات مربوط و قابل اعتمادی نیاز دارد که بتواند پشتوانه تصمیم‌های برنامه‌های مربوط در این خصوص است (اردکانی و همکاران، ۱۳۹۳).

حسابداری نیز مانند هر اختراع دست بشر، زائیده نیاز و در تکامل با نهادها بوده و استمرار حیات آن نیز از این قاعده مستثنی نبوده و نیست و در طول زمان و با تاکید بر دانش، تجربیات طولانی و نیاز بازار به وجود آمده است و بستگی به این دارد که تا چه میزان موفق به رفع حوایج و نیازهای انسان و در کل، جوامع بشری می‌باشد. با این وجود، خروجی فرآیند حسابداری، موضوع اصلی عملیات حسابرسی است و غالب شواهدی که در فرآیند حسابرسی مورد استفاده قرار می‌گیرد توسط سیستم حسابداری تهیه شده است. بنابراین از بسیاری جهات حسابداری و حسابرسی تفکیک ناپذیرند؛ لذا پیدایش حسابرسی به لحاظ زمان با ظهور و معرفی حسابداری همراه بود. در واقع، از زمانی که پیشرفت و تحول در تمدن بشر این ضرورت را به وجود آورد که مسئولیت اداره‌ی اموال یک شخص به شخص دیگری تفویض شود، اعمال نوعی نظارت بر پابندی و وفاداری نسبت به تعهدات قراردادی نیز ضرورت یافته است (والاس، ۱۳۹۰). در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، توجه به حسابداری فعلی و مرسوم با وجود سودمندی نسبی هنوز در همان محدوده اولیه ثبت و تنظیم حساب‌های مالی یک واحد اقتصادی، باقی مانده و جایگاه واقعی خویش را در امر ارائه اطلاعات مناسب و به موقع جهت برنامه‌ریزی‌های کلان اقتصادی پیدا نکرده است. در کشورهای در حال توسعه، توجه به حسابداری باید به عنوان عامل توسعه، بخشی از زیر بنای لازم برای رسیدن به اهداف توسعه اقتصادی تلقی شود. بدون توجه به این عامل این کشورها برای رسیدن به توسعه اقتصادی بهای سنگینی را خواهند پرداخت. در بیشتر اقتصادهای در حال توسعه، حسابداری هنوز در حد وظیفه ابتدایی خود یعنی نگهداری اطلاعات تاریخی برای تنظیم صورت‌های مالی باقی مانده است و به عنوان ابزار مدیریت برای مقایسه، ارزشیابی و تصمیم‌گیری در خصوص رویدادهای اقتصادی به کار گرفته نمی‌شود

(اردکانی و همکاران، ۱۳۹۳). در مجموع دانش حسابداری یک زبان است؛ ایجادکننده زبان تجارت است؛ خالق الگوها و مدل‌هایی است که نتایج منطقی از آن حاصل می‌آید؛ تصویرساز و مستندساز صدا و سیمای هر رویداد مالی است؛ یک هنر است؛ به مثابه زبان کسب و کار است؛ یک فن است؛ نظام فکری و باشگاه اجتماعی است؛ سیاست است؛ فرهنگ است؛ مذهب است؛ ابزار برنامه‌ریزی، کنترل، شفافیت، بهره‌وری، مردم‌سالاری، سیاست‌گذاری و پاسخگویی است؛ یک فرآیند است؛ خبرنگار و گزارشگر رویدادهای مالی و سرمایه‌های مشهود و نامشهود است؛ نشانگر سرمایه‌ی مالی یک تاریخ و فرهنگ است؛ به عنوان معیار بیان واقعیت‌های اقتصادی است؛ شیوه‌ی ثبت ارزش‌ها است؛ فعالیتی خدماتی است؛ اعتباردهنده و اطمینان بخش است؛ یک علم اجتماعی است؛ یک ایدئولوژی است؛ رشته سنجش و اندازه‌گیری و ایجاد ارتباط است؛ یک مورخ است؛ یک واقعیت اقتصاد کنونی است؛ یک سیستم اطلاعاتی است؛ یک مکتب عقیدتی است؛ یک کالا است؛ یک خدمت است؛... و حسابرسی فرآیند بررسی و بازرسی حسابداری است (نگارندگان).

رویکرد حسابداری و حسابرسی آن است که با جستجو، شناسایی، جمع‌آوری، تلخیص، طبقه‌بندی، تجزیه و تحلیل، ثبت، اندازه‌گیری، گزارش‌دهی، رسیدگی و بررسی اطلاعات مربوط، داده‌ها را در ارتباط با تصمیم‌گیری و قضاوت پیوند می‌دهند. این پیوند را با ارائه گزارش‌های مالی، صورت‌های مالی، اظهارنظرها، تحلیل‌ها، ابزارها و روش‌های اطلاع‌رسانی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با اطلاعات برقرار می‌سازد. لازم به ذکر است که گزارش‌های مالی و صورت‌های مالی به خودی خود هدف نهایی نیستند بلکه برای درک معقولی از فعالیت‌های مالی به صورت جامع و فراگیر است و هدف ارائه اطلاعاتی است که برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و تجاری مفید می‌باشند. با این وجود اینکه حسابداری و حسابرسی لازمه اقتصاد مقاومتی است بدیهی است؛ چراکه این نقش ارزنده و مهم را وجود طیف اطلاعاتی و نیازهای اطلاعاتی و استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابرسی و حسابرسی در تمامی زمینه‌ها علل خصوص مالی و اقتصادی روشن ساخته‌اند.

نیازهای اطلاعاتی همچون: ارزیابی عملکرد، ارزیابی کیفیت مدیریت، برآورد چشم‌اندازهای آینده، ارزیابی ثبات و توان مالی، ارزیابی توان بازپرداخت بدهی‌ها (در سررسید)، ارزیابی قدرت نقدینگی، ارزیابی ریسک و عدم اطمینان، کمک کردن در راه تخصیص منابع، توان

مقایسه نمودن، توان تعیین ارزش‌ها، ارزیابی سازگار بودن یا انعطاف‌پذیری، تعیین سازگاری با قوانین یا مقررات، ارزیابی کمک به جامعه (ریاحی بلکویی، ۱۳۸۱)، ارزیابی میزان کفایت، بهای تمام شده کالا و خدمات، مباشرت، کمک به پاسخگویی، حصول اطمینان و غیره. به طور کلی می‌توان نیازهای اطلاعاتی را در سه گروه: (۱) نیازهای اطلاعاتی قانونی و نظارتی، (۲) نیازهای اطلاعاتی عملکردی و (۳) نیازهای اطلاعاتی تصمیم‌گیری و پاسخگویی تقسیم‌بندی کرد.

با توجه به پیچیدگی و حجم نیازهای اطلاعاتی دامنه و وسعت عظیم استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی حسابداری و حسابرسی نمایان می‌گردد: سهامداران (بالفعل و بالقوه)؛ بستانکاران بلندمدت (بالفعل و بالقوه)؛ بستانکاران کوتاه‌مدت (بالفعل و بالقوه)؛ تحلیلگران و مشاورانی که به گروه‌های بالا خدماتی ارائه می‌کنند (بالفعل)؛ کارکنان (بالفعل و بالقوه)؛ مدیران غیراجرایی (بالفعل و بالقوه)؛ مشتریان (گذشته، بالفعل و بالقوه)؛ عرضه‌کنندگان مواد اولیه (بالفعل و بالقوه)؛ گروه‌های صنعتی (بالفعل)؛ اتحادیه‌های کارگری (بالفعل)؛ وزاتخانه‌های دولتی و وزرا (بالفعل)؛ مردم (بالفعل)؛ سازمان‌های قانون‌گذار (بالفعل)؛ سایر شرکت‌ها، داخلی و خارجی (بالفعل)؛ تدوین‌کنندگان استاندارد و پژوهشگران دانشگاهی (بالفعل)؛ تأمین‌کنندگان منابع؛ مراجع و نهادهای نظارتی؛ اعتباردهندگان؛ سطوح مختلف مدیریت؛ دریافت‌کنندگان خدمات و سایرین (ریاحی بلکویی، ۱۳۸۱).

با عنایت به نیازهای اطلاعاتی، حسابداری و حسابرسی، طیف بسیار گسترده‌ای از کار، فعالیت و زمینه‌های شغلی را در بر می‌گیرد تا به واسطه‌ی آن‌ها این نیازها مرتفع گردند؛ همچون: حسابداری مالی، حسابداری صنعتی، حسابداری دولتی، حسابداری مدیریت، حسابداری مالیاتی، حسابداری بانک‌ها، حسابداری بین‌المللی، حسابداری رفتاری، حسابداری اقتصادی، حسابداری اجتماعی، حسابداری سازمان‌های غیرانتفاعی، حسابداری شرکت‌ها، حسابداری نیروی انسانی، حسابداری دادگاهی، حسابداری سبز، حسابداری بیمه، حسابداری بودجه‌ای، حسابداری بین‌المللی، حسابداری سنجش مسئولیت، سیستم اطلاعات و پردازش داده‌ها، محاسبه درآمد ملی و مشاوره مدیریت، ارزیابی عملکرد، فرآیند بودجه‌بندی، مدیریت بر وظایف حسابداری، مشاوره داخلی، تجزیه و تحلیل‌های ماشینی و مالی، فعالیت‌های اداری و تخصصی، بهبود فرآیند، آموزش سازمان، سرمایه‌گذاری وجوه، گزارشگری رعایت، برنامه‌ریزی

استراتژیک بلندمدت، حسابداری در کشورهای جهان سوم، حسابرسی صورت‌های مالی، حسابرسی رعایت، حسابرسی عملیاتی، حسابرسی عملکرد، حسابرسی داخلی، حسابرسی مستقل، حسابرسی ویژه، حسابرسی دادگاهی، حسابرسی قانونی، ممیزی مالیاتی و غیره (نگارندگان).

اساساً حرفه حسابداری و حسابرسی از متشکل‌ترین و منضبط‌ترین حرفه‌های دنیا به‌شمار می‌روند و به دلیل نوع و ماهیت خدماتی که ارائه می‌کنند از اعتبار و اعتماد خاصی نیز برخوردار هستند. به طور کلی کارکرد اطلاعاتی و نظارتی حسابداری و حسابرسی با دید گذشته‌نمایی و آینده‌نگری، جنبه‌های متفاوت و مختلفی را شامل می‌گردد؛ فلذا ماهیت و کارکرد حسابداری و حسابرسی موجب شده تا لازمه تحقق اقتصاد مقاومتی گردند. چراکه دانش حسابداری و حسابرسی به دلیل ویژگی‌های خاص در فرآیند توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هر کشوری نقش ارزنده‌ای داشته‌اند؛ چنانکه پیدایی حسابداری و حسابرسی در پیوند با تکامل نهادهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده است و در محیط خود به تفاوت‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و قانونی پاسخ می‌گویند.

در سطح عمومی، حسابداری و حسابرسی با تولید و پالایش اطلاعات مبنای تصمیم‌گیری، نقش اساسی در افزایش اعتبار اطلاعات ایفا می‌کنند. علاوه بر آنکه با استقرار و نظارت بر اجرای نظام کنترل‌های داخلی از سوءاستفاده، اتلاف و عدم کارایی نیز جلوگیری می‌شود، نقش حسابداران و حسابرسان در شفاف‌سازی عملیات، کاهش ریسک سرمایه‌گذاری‌ها، اعمال مدیریت بهینه، توسعه فرهنگ حسابداری و رعایت قوانین و مقررات، فسادزدایی و نظارت بر حسن اجرای سیاست‌ها نیز کاملاً چشمگیر است. همچنین در حوزه آسیب‌شناسی موانع و نیازمندی‌های تحقق اقتصاد مقاومتی، آگاهی بخشی به ذی‌نفعان برای تأمین منابع مالی در پروژه‌های کلان اقتصادی، ارائه تحلیل‌ها و راهکارهای کارشناسی در زمینه مالی، توجه به کیفیت خدمات، توجه به نیاز ذی‌نفعان، مشارکت و همکاری با نهادها و سازمان‌های ذی‌ربط می‌توانند اثرگذار باشند (نادریان، ۱۳۹۳). به طور کلی حسابداری و حسابرسی:

- به عنوان ابزار برنامه‌ریزی و کنترل: در خدمت درون‌زایی اقتصاد مقاومتی.
- به عنوان زبان کسب و کار: ابزار برون‌گرایی و تعامل با اقتصادهای جهانی.

- به عنوان ابزار پاسخگویی: در خدمت گسترش اقتصاد مردم بنیاد.
- به عنوان ابزار ارتقاء شفافیت: در خدمت استقرار و گسترش عدالت اجتماعی.
- به عنوان ابزار سیاست گذاری و به مثابه نظام فکری: ابزار تسهیل روابط بین عوامل درون‌زا از یک سو و گسترش عدالت و اقتصاد مردم بنیاد از سوی دیگر (صیدی، ۱۳۹۳).

به عبارت دیگر، به طور خاص سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، محورهایی را مطرح می‌کند که حسابداران و حساب‌رسان نقش اساسی در تحقق آن می‌توانند ایفا کنند از جمله آن «فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع»، «رشد بهره‌وری»، «سهم بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید و تولید تا مصرف»، «اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی کشور»، «برنامه‌ریزی تولید ملی»، «افزایش ارزش افزوده»، «صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور»، «اصلاح نظام درآمد دولت»، «شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن»، «شفاف و روان‌سازی نظام قیمت‌گذاری»، «به‌روزرسانی شیوه‌های نظارت بر بازار» را می‌توان نام برد (نادریان، ۱۳۹۳). همچنین الزامات پیاده‌سازی نظام جامع حسابداری بخش عمومی در سال‌های اخیر گامی مهم در راستای این مهم است و لذا با توجه به اهمیت نقش حسابداری تعهدی در تحقق اقتصاد مقاومتی، می‌توان اقتصاد مقاومتی را به عنوان اصلی‌ترین پشتوانه سیاسی ادامه فرآیند گذار به حسابداری تعهدی در بخش عمومی ایران قلمداد کرد و آن را ضامن توجیه سیاسی بیشتر در این زمینه دانست (اکرمی و همکاران، ۱۳۹۶). با این وجود متأسفانه در ایران به بسیاری از تکنیک‌های روز حسابداری توجهی نمی‌شود. همچنین، مدیریت از ارزش اطلاعات حسابداری مطلع نیست و در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های خود از این اطلاعات استفاده بهینه نمی‌برد. دولت به عنوان بزرگترین تصمیم‌گیرنده برای برنامه‌های رشد و توسعه اقتصادی و همچنین به عنوان بزرگترین مدیر، سرمایه‌گذار اعتباردهنده، تولیدکننده، توزیع‌کننده، مصرف‌کننده و غیره در کشور به مقوله حسابداری توجه جدی نمی‌کند و ضمن اینکه حسابداری موسسه‌های دولتی ایران با ضعف‌های زیادی رو به رو بوده است. همچنین مجامع حرفه‌ای در حسابداری ایران نقش کمی را ایفا می‌کنند. مضافاً گسترده‌گی و چیرگی دولت و ضعیف بودن بخش خصوصی و همچنین وجود قوانین مالیاتی دست و پا گیر نیز باعث کاهش خودکفایی و عدم کارکرد مناسب بنگاه‌های اقتصادی و بی‌انگیزگی تولیدکنندگان داخلی و تبدیل به یکی از موانع تحقق اقتصاد مقاومتی شده است (اردکانی و همکاران، ۱۳۹۳).

پیشینه تجربی

از جمله مطالعاتی که نقش گزارشگری و نظارت مالی را در بعد کلان اقتصاد و اقتصاد مقاومتی مورد بررسی قرار داده‌اند می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

عظیمی (۱۳۷۵) تحول فرهنگی و سازمانی را لازمه توسعه اقتصاد ملی می‌داند. فرهادی چشمه مرواری (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان "نقش حسابداری در اقتصاد ایران" به این نتیجه رسید که در کشور ایران به علت نبود اطلاع یا بکار نبردن تکنیک‌های روز حسابداری به وسیله حسابداران، گزارشگری مالی چندان قابل اتکاء نیست. نتایج مقاله‌ی طالب بیدختی و موسوی (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که حسابرسی ابزار سنجش کارآمدی در تصمیم‌گیری‌های مدیریت در شرکت‌های خصوصی و دولتی می‌باشد و هدف آن توسعه اقتصادی است. زیودار (۱۳۹۳) در پژوهش خود به بررسی جایگاه بورس اوراق بهادار بسته پیشنهادی دولت برای خروج از رکود و نقش مؤثر در تحقق و دستیابی به راهبردهای مطرح شده در اقتصاد مقاومتی پرداخته است. دیانتی دلمی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان "حسابداری مدیریت، ابزاری کارآمد در خدمت اقتصاد مقاومتی" ابزارهای حسابداری مدیریت که می‌تواند به مدیران واحدهای اقتصادی و به اجرایی نمودن ارکان اقتصاد مقاومتی (بخصوص تولید ملی) کمک کند، پرداخته است. یافته‌های پژوهش بیات و بیات (۱۳۹۴) و بخشانی (۱۳۹۴) حاکی از آن است که حسابداران و حسابرسان در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی نقش بی‌بدیلی را ایفا می‌کنند، حسابداران و حسابرسان می‌توانند با تکیه بر انواع تکنیک‌ها و روش‌های علمی اثبات شده در حوزه‌های حسابداری مدیریت، حسابداری مالی، حسابرسی عملیاتی و حسابرسی عملکرد به تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی کمک کنند. نتایج پژوهش قنبری (۱۳۹۴) نشان می‌دهد که به دلیل وجود الزامات قانونی به عنوان یکی از عوامل کلیدی در روند بهبود و توسعه نظام مالی که در برگیرنده محورهای مختلف به هم تنیده‌ای چون استقرار سیستم حسابداری تعهدی، بهبود ساختار و فرآیندهای سازمانی بهایابی بر مبنای فعالیت، بودجه‌ریزی عملیاتی، استفاده از ابزارهای تأمین مالی و... می‌باشد، مهندسی مجدد نظام مالی سازمان‌های نفتی جهت تحقق نقش حسابداری در اقتصاد مقاومتی ضروری است. صوفی (۱۳۹۴) دلایل سیاسی کاری در حسابداری، پیامدهای اقتصادی رویه‌های حسابداری، نقد و بررسی دیدگاه‌های برخی محققین در این خصوص را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان می‌دهد که اعمال نظر و تأثیر نیروهای

بیرونی در فرآیند تدوین استانداردهای حسابداری مؤید وجود فرضیه سیاسی کاری در تدوین استانداردها است. امری و آقایی (۱۳۹۵) به مهمترین مفاهیم پویایی که ارتباط نزدیکی با اطلاعات حسابداری و مالی دارند پرداختند. این پژوهشگران معتقدند درک مفاهیم و نظریه‌های پویایی اطلاعات می‌تواند به تدوین استانداردها، انتخاب رویه‌ها، بررسی اثر انتشار اطلاعات بر رفتار گروه‌ها و سرمایه‌گذاران کمک نماید. فروغی و ساکیانی (۱۳۹۵) توانایی مدیریت را از دو جنبه مثبت و منفی مورد بررسی قرار دارند که نهایتاً هر دو دیدگاه بر اداره امور اقتصادی شرکت تأثیر گذار می‌باشد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

اقتصاد مقاومتی به عنوان سبک زندگی و الگوی منحصر به فرد علمی برآمده از تفکر، اندیشه و اخلاق اسلامی و مبتنی بر اقتصاد اسلامی و در راستای اعتلای عزت اسلامی، اقتدار ملی و با محوریت توسعه منابع انسانی، انضباط و قانونمندی، با رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیشرو و برون‌گرا است. همچنین آن با هدف استقلال اقتصادی، رفاه عمومی و پیشرفت و متناسب با نیازهای کشور با مشارکت همگانی و اعمال مدیریت‌های عقلایی و مدبرانه و در جهت استفاده حداکثری از منابع و جلوگیری از سوءاستفاده است. اقتصاد اسلامی، انقلاب اسلامی دیگری در دنیای امروز است. این مهم نیازمند شرایطی است که با داشتن علم و آگاهی به هدایت، مبنای نظری لازم برای هدایت، اطلاعات مناسب، شفاف و کافی به وسیله‌ی ابزارها و منابع لازم، محقق می‌گردد.

دانش حسابداری و حسابرسی به عنوان زبان تجارت، با تولید و پالایش اطلاعات مبنای تصمیم‌گیری، نظارت و کنترل در جهت جلوگیری از سوءاستفاده، اتلاف، عدم کارایی و بهره‌وری، شفاف‌سازی عملیات و فعالیت، با فرآیند پاسخگویی و ارزیابی عملکرد جهت اعمال مدیریت بهینه و استفاده صحیح از منابع، توسعه فرهنگ حسابداری و رعایت قوانین و مقررات، فسادزدایی و نظارت بر حسن اجرای سیاست‌ها، حفظ و حراست از منابع، آگاهی بخشی به ذی‌نفعان، حصول اطمینان از صحت و دقت و قانونی بودن فعالیت‌های مالی، اعتبار بخشی، آسیب‌شناسی موانع و نیازمندی‌ها، ارائه تحلیل‌ها و راهکارهای کارشناسی در زمینه‌های مالی، توجه به کیفیت خدمات، نیاز ذی‌نفعان، مشارکت و همکاری با نهادها و سازمان‌های ذی‌ربط و... به جهت برقراری یک نظام مالی مناسب با رویه‌ی گذشته‌نمایی و آینده‌نگری همراه با

کارکرد اطلاعاتی و نظارتی در تمامی زمینه‌های اقتصادی با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی، سیاسی و اجتماعی، زمینه‌ساز درون‌زایی، برون‌گرایی، عدالت محوری، شفافیت، پاسخگویی در جهت تقویت بنیان‌های اقتصادی و اجتماعی، گفتمان‌سازی، تبدیل کردن موضوع اقتصاد مقاومتی به مطالبه‌ی اجتماعی و نهادینه کردن آن در لایه‌های مختلف تصمیم‌گیری کشور به عنوان الزامات تحقق اقتصاد مقاومتی کمک می‌کند. بدون چنین زبانی تمیز دادن تصمیمات اقتصادی درست از نادرست، اندازه‌گیری کارایی و اثر بخشی، بیان و تفسیر تاریخچه مالی و آینده‌نگری برای هر یک از لایحه‌های اقتصاد میسر نمی‌شود. در نتیجه تمامی ویژگی‌ها، اهداف، شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها، تنگناها و محدودیت‌های مطرح در الگوی اقتصاد مقاومتی در اقدام و عمل برای گزارشگری و نظارت مالی، در حیطه‌ی کار و فعالیت حسابداری و حسابرسی قرار می‌گیرد، بنابراین لازمه اقدام و عمل به اقتصاد مقاومتی، حسابداری و حسابرسی است. در رابطه با موضوعات یاد شده بطور قطع رشد و شکوفایی ایران و دستیابی به اقتصادی مقاوم و پویا با همکاری و دست در دست هم دادن اقتصاددانان، مدیران، حسابداران، حسابرسان و دولتمردان امکان پذیر خواهد بود. امید که با درک اهمیت جایگاه حسابداری و حسابرسی و تقویت نقش آنان هر چه سریعتر به این امر مهم دست یابیم.

پیشنهادات مبتنی بر نتایج تحقیق و پیشنهادات برای پژوهشگران آتی

نظام مالی به عنوان یکی از ارکان اقتصاد کشور از مهمترین ساختارهایی است که به منظور پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی به طور ویژه بایستی مورد اصلاح، ترمیم و ساختارسازی‌های نو قرار گیرد. بدن منظور پیشنهاداتی ارائه می‌گردد: بروز رسانی عملکرد و اقدامات پروژه‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های ملی؛ اصلاح و تقویت همه‌جانبه ساختارها و فرآیندهای نظام مالی کشور؛ اجرای صحیح بودجه‌بندی عملیاتی بر مبنای عملکرد؛ نظارت، کنترل و حسابرسی مستمر بر دستیابی و تحقق اهداف؛ فعال‌سازی، توانمندسازی و ارتقای سطح علمی و تخصصی کارکنان؛ راه‌اندازه یک سیستم جامع و یکپارچه از اطلاعات؛ تجزیه و تحلیل دقیق اطلاعات و شناسایی نقاط قوت و ضعف؛ آسیب‌شناسی و شفاف‌سازی در جهت سالم‌سازی و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های اداری و اقتصادی؛ صرفه‌جویی و تکیه بر منابع و ظرفیت‌های داخلی.

منابع

- Abdulmaliki, Hojatollah. (2015). Resistance Economics (Income on Fundamentals, Policies and Programming Practices) , Student Basij Publications, Imam Sadiq University, Tehran. (in Persian)
- Akrami, Seyed Rahmatallah and els. (2017). Role of Public Sector Accounting In Realization of Resistance Economy. *Journal of Financial and Economic Policies*, Vol. 5, No. 17. (in Persian)
- Alisufi. Hashem. (2016). Politicizing in Accounting and its Economic Consequences, *Journal of Accounting Research*, Vol. 5, Issue 2 - Issue Serial Number 18. (in Persian)
- Amir Asrami, Mohammad and Ali Aghaei, Mohammad. (2017). the Dynamics of Accounting and Financial Information for Valuation of Securities, *Journal of Accounting Research*, Vol. 6, Issue 3. (In Persian)
- Arabii, Hussein. (2013). Resistance Economy in the Statements of the Supreme Leader, *Quarterly Journal of Macroeconomics*, Second Year, No. II. (in Persian)
- Asadi, Ali. (2014). Islamic economic system is a complete model for Resistive Economy. *Journal of Strategic and Huge Strategies*, No. 5, Vol. 2. (in Persian)
- Azimi, Hussein. (1996). the role of accounting systems in national economic development, *Journal of Accounting*, No. 113. (in Persian)
- Bakhshani, Safih. (2015). The role of accounting and auditing in economic development, *3rd International Conference on Applied Research in Management and Accounting*, Tehran, Shaheed Beheshti University. (in Persian)
- Bayat, Naemeh and Bayat, Elaheh. (2015). Accountants and auditors' role in the Resistive Economy, *13rd National Conference on Accounting of Iran*, Tehran University. (in Persian)
- Dianati Deilami, Zahra. (2015). Management accounting is an efficient tool to serviced Resistance economy, *Journal of Management accounting*, Volume 8, Issue 25, Page 61-81. (in Persian)
- Farhadi Springs Marvari, Vahid. (2009). the role of accounting in Iranian economy, *letter of the Chamber of Commerce*, No. 8. (in Persian)
- Farsi, Hassan and Baigjanni, Zahra. (2013). Sustainable Economy and Lifestyle Appropriate, *National Conference on the Role of Lifestyle in Resistance Economics*, Tehran. (in Persian)
- Farzandi Ardakani, Abbasali; Yoosefi, Meysam; Enanpoor, Majid. (2015). Resistance Economy in the Islamic Republic of Iran: Challenges and Strategies, *Journal of Management System*, Volume 1, Issue 1. (in Persian)
- Feyzpour, Majed and Rezaei, Tahereh. (2013). Investigating the Role of Components of Islamic Lifestyle in Resistance Economics Strategies from the Perspective of Ayatollah Khamenei, *National Conference Role of Lifestyle in Resistance Economics*, Tehran. (in Persian)
- Flouzat, Denise. (1991). *Economie Contemporaine (foncuions économiques)* , Translated Manuchehr Farhang, Soroosh. Tehran. (in Persian)

- Foroghi, Daryoush and Sakiani, Amin. (2016). Managerial Ability, Investment Efficiency and Financial Reporting Quality, *Journal of Empirical Research in Accounting*, Vol. 6, Issue 1 - Issue Serial Number 21. (In Persian)
- Ghanbari, Ali Mohamad. (2015). The Necessity of Reengineering the Financial System of Oil Companies to Realize the Role of Accounting in Resistance Economics, *13th National Conference on Accounting of Iran*, Tehran University. (in Persian)
- Ghazizadeh, Seyyedeh Farahnaz and Mahmoudi, Hero and Hassanzadeh, Ramadan. (2013). Life style of adolescent commitment with emphasis on resilient economy, *National conference on the role of lifestyle in Resistance Economics*, Tehran. (in Persian)
- Jay. Bamwell, William and Leighton, Robert and J. Sharam, Carl. (2010). Good capitalism: bad capitalism and the economy of growth and entrepreneurship. Translators Mojtaba Khalesi and Ali Habibi. Ministry of Foreign Affairs, Political and International Studies Bureau, Tehran. (in Persian)
- Kalamatian, Hedaetallah and et al. (2013). Presentation of an Accounting Model Suitable for Islamic Life Style Using the Delphi Technique, *National Conference on the Role of Lifestyle in Resistance Economics*, Tehran. (in Persian)
- Khalili, Hesamodin. (2012). Economic Resistance in the Light of Resistance Economics, *Journal of Detective*, Issue 2, Vol. 5, No. 20. (in Persian)
- Kurdistani, Gholamreza and Iranshahi, Ali Akbar. (2016). General Public Finance; Ian Ball Talk, *Journal of Auditor*, No. 83. (in Persian)
- Milani, Jamil. (2015). Resistance and national self-confidence economy, opportunities and challenges to its realization, *Journal of economic*, No. 7-8. (in Persian)
- Mirmoezzi, Sayyad Hossein. (2016). Producer's Behavior Model in Eghtesad-e Moghavemati, *Journal of Eghtesad-e Moghavematim*. Vol. 1, No. 1. (in Persian)
- Naderian, Hooshang. (2013). The Role of the Community of Accountants in Realizing Resistance Economics, *Economics Newspaper*, (31/01/2013), No. 3172. (in Persian)
- Porkazemi, Mohammad Hossain. (2002). the role of mathematics in management and economics, *Journal of Management Payam*, Vol. 2, No. 2. (in Persian)
- Ranjbar Ardakani, Samad. (2017). Barriers to the Realization of Resistance Economics in the Islamic Republic of Iran, *Journal of the Islamic revolution approach*, Volume 11, Issue 39, Page 141-160. (In Persian)
- Riahi Belkaoui, Ahmad. (2002). Accounting Theory, Translated by Ali Parsayan, Office of Cultural Research, Tehran. (in Persian)
- Safaei, Ehsan. (2011). Management Information Systems, Jabir Ibn Hayan Pharmaceutical Company, Tehran. (in Persian)
- Saleh Mirzaii, Saeed. (2014). Economic epic (road map, requirements and barriers and responsibilities) in the statements of Hazrat Ayatollah Azam Seyyed Ali Khamenei, *Hakim Qashqaii Publications*, Honarizade Cultural Institute, Isfahan. (in Persian)

- Salvatore, Dominick and Diulio, Eugene A. (2005). The theory and issues of the principles of economics. Translators Dr. Mohammad Ziaei Bidgoli and Nooruzali MahdiPour, Kohsar Publications, Tehran. (in Persian)
- Seiflou, Sajad. (2015). the Concept of Resistance Economics, *Islamic Knowledge of the Economy*, No. 1-10, Vol. Fifth. (in Persian)
- Sidi, Hojatollah. (2014). Resistance Economics and Accounting Challenges, *National Conference on Accountants, Information Transparency, Economic Efficiency*, Alzahra University, Tehran. (in Persian)
- Slotani, Morteza. (2017). Prioritizing Components of Resistance Economy Related to the Capital Market, *Journal of Iran's Economic Essays*, Vol. 14, Issue 27. (In Persian)
- Sorkhedehi, Fatemeh. (2013). Resistance Economics and Appropriate Strategy for Supporting National Production, National Conference on Lifestyle Role in Resistance Economics, Tehran. (in Persian)
- Sorkhedehi, Fatemeh. (2013). Solutions and Challenges for the Realization of Islamic Lifestyle as a Platform for the Realization of Resistance Economics, *National Conference on the Lifestyle Role in Resistance Economics*, Tehran. (in Persian)
- Taleb Bidkhti, Abbas and Mousavi, Sayed Abdulmanf. (2012). Audit role in economic development, *1nd National Conference on exploring ways to promote issues of management, accounting and engineering of works in organizations*, Gachsaran. (in Persian)
- Tarii, Fatoallah and Seyyed Shakri, Khashayar and Kaviani, Zahra. (2012). Resistance Economics and Its Components, Economic Studies (Business Group) , Research Center of Islamic Consultative Assembly, Tehran. (in Persian)
- Wallace, Wanda A. (2011). Economic Role of the Audit in Free and Regulated Market: Auditing Monographs, Translate Hamed AmirAslani, Audit Organization, 5 Edition, Tehran. (in Persian)
- Zargar, Yaghob. (2012). Transparency in Public Sector, *Journal of Auditor*, No. 59. (in Persian)
- Zivar, Zohreh. (2014). The role of the capital market and the accounting and auditing profession in realizing resilient economy policies, *1nd International Conference on Management, Accounting and Economics*, Hakim Orfi Shiraz University of Science and Technology. (in Persian)